

MÚLTIDÉZŐ INTERJÚK

A XVIII. kerületi Nevelési Tanácsadó megalakulásának története

*Az interjúk a XVIII. kerületi
Nevelési Tanácsadó 30. évi
Jubileumi Kongresszusára készültek*

„Egem és földem kincse mennyi!

Gazdagságom csak számbavenni
egy élet nem elég.
Édességgel, mint kast a méhek,
telítik életem az évek.
S mi jön utána még!

Mind gazdagabb lesz - s mind szegényebb
az egymást váltó nemzedékek
során a távozó:
a Föld oly távlatokba fordult,
hogy láttán a könny kicsordul
és elfullad a szó..."

(Benjamin László: Örökké élni)

BEVEZETŐ

Magyarországon 1972-ben, a 148/1972. Művelődésügyi Minisztériumi rendelet alapján jöttek létre a szervezetenként önálló nevelési tanácsadók.

Kerületünkben azonban már 1968-tól működött nevelési tanácsadó, de nem önállóan, hanem a gyámhatóság keretén belül, az akkori kisegítő iskola épületében.

Több mint 30 év után, hivatásunk és munkahelyünk szeretete és az elődök munkájának tisztelete vezetett bennünket abban, hogy a XVIII. kerületi Nevelési Tanácsadó múltját kutassuk, a közelmúlt emlékeit megörökítsük.

Jó, hogy a régi nagy öregek közöttünk vannak még, és segítettek bennünket a hagyományok megismerésében. Mindig a hagyományoknak köszönhetjük ugyanis az értékek megőrzését és továbbvitelét.

Az interjúk megidéznek számunkra az eltelt időszakot, segítenek önképünk, önazonosságunk kialakításában.

A múltból segítséget kapunk, erőt meríthetünk a jelen problémáinak megoldásához és a jövő építéséhez is. Segít világosabban látni, megmutatja, hogy miben kell változni, változtatni a mi generációnknak.

Az interjúkat a Nevelési Tanácsadó 3 munkatársa: Dibácziné Ambrus Enikő, Mucsi Katalin és Janovszki Gabriella készítették. Fáradtságot nem kímélve, főként a nyári szünidőben egy kis magzóval a kezükben felkeresték az elődöket.

A kötetben szereplő riportok:

Horváth Gyulánéval,
dr. Milotay Lászlóval,
dr. Szlukovényi Józsefnéval, és
Bóta Károlynéval készültek.

Szerepel benne még Dr.Sósmezeyné Apor Katalin beszámolója, ami annyira átfogó, hogy a könyv legelejére szerkesztettük.

Köszönjük mindannyiuknak, hogy rendelkezésünkre álltak és visszaemlékezéseikkel gazdagítottak bennünket.

Janovszki Gabriella
igazgató

DR. SÓSMEZEYNÉ APOR KATALIN VISSZATEKINTŐ BESZÁMOLÓJA

1976. május 1.-én kerültem a Nevelési Tanácsadóba. Ketten voltunk pszichológusok, kb. május végéig csináltuk a beiskolázási vizsgálatokat. Nagy örömmel fogadtak, mert addig Máté Péter kolléga egyedül vizsgált. Ekkor a KISZ telepen, a Darus iskola melléképületében szekrényekkel leválasztott rekeszekben dolgoztunk, innen hamarosan a Lakatos úti iskolába költöztünk. Eleinte itt is szekrényekkel voltunk szeparálva, később furnérlemezről csináltak válaszfalakat, de egyidőben nem lehetett rendelni, az áthallás miatt. Ekkor már hárman voltunk pszichológusok, az összes intézményt hármunk között osztottuk fel. Az iskolaérettségi vizsgálatok idején nem lehetett az egyidejű rendelést elkerülni és még arra is vigyáznunk kellett, hogy milyen sorrendben adjuk a kérdéseket, mert előfordult, hogy a kérdésre a szekrény, illetőleg a furnérfal túloldalán ülő gyerek válaszolt. Az áthallás miatt nagyon fáradtak voltunk, ezek a körülmények nagyon sok energiát felemésztettek, amit hasznosabb dolgokra lehetett volna fordítani.

A munkahelyi légkör nagyon jó volt, segítő családias. Nagyon sok volt akkoriban a gyámhatósági szakvélemény kérés, főleg sok bonyolult láthatási ügyünk volt azonkívül örökbefogadások, családból való kiemelések, családbefogadások, melyekben nagyon jó team munkát alakított ki a vezető Horváth Ani, akitől nagyon sokat lehetett tanulni.

Továbbképzésre évekig a Faludy utcai gyermekpszichoterápiás szakrendelésre jártunk, szombat délelőttönként, ahol az analitikusan orientált gyermekjáték terápia elméletével és gyakorlatával ismerkedtünk.

A CSSK még nem létezett és a családgondozás a Nevelési Tanácsadó profiljába tartozott. A mi tanácsadónknak főváros szerte elismert családgondozói gárdája volt, melyet a vezető alakított ki. A szakfelügyelet látogatásai során mindig kiemelte a családgondozói munka színvonalát. Az a hír járta, hogy Bóta Erzsike Budapest legjobb családgondozója, amellett, hogy a többiek munkáját is kiválóan tartották.

A Lakatos utcai iskolából az akkori Bokányi iskola melléképületébe költöztünk, itt már 3 különálló helyiségünk volt. Ez nehezen megközelíthető hely volt, a forgalmunk le is csökkent. Azt hiszem egy évig voltunk itt, utána - fennállásunk óta először – egy saját igényeink szerint

átalakított külön álló kertés villa épületbe költöttünk, az Üllői útra, a Béke tér előtt egy villamosmegállónyira. Itt már minden pszichológusnak és a vezetőknek külön szobája volt.

Amikor a vezető Horváth Ani 1991-ben nyugdíjba ment az Önkormányzat átmenetileg engem bízott meg a vezetői teendők ellátásával. Később kiírták a pályázatot én a team felkérésére adtam be a pályázatomat. A pályázatot elnyertem.

Akkor már voltak híresztelések arról, hogy a Nevelési Tanácsadót a CSSK-val össze fogja vonni az Önkormányzat, vagy esetleg meg is szünteti. A végleges vezetői megbízást nem is akarták megadni a küszöbön álló összevonásra hivatkozva. Végül azzal a megjegyzéssel adták meg a kinevezést, hogy amennyiben összevonásra kerül sor, a kinevezés úgymint érvényét veszti. Nagyon nehéz időszak következett. Az kiderült ugyan, hogy a Nevelési Tanácsadót megszüntetni nem lehet, mert alapfeladatot lát el, de az összevonás még hosszú ideig nem került le a napirendről.

A villából 1991 augusztusában el kellett költöznünk, mert az önkormányzat más célra kívánta igénybe venni. A különálló épület helyett kezdetben 2 egymásba nyíló kis szobát ajánlottak fel a Polgármesteri Hivatal épületében. Magunk is igyekeztünk helyet keresni. Végül a Kondor stny. 15-ben, egy megszűnt bölcsőde nagyobb részét kaptuk meg, mindenféle átalakítás nélkül. Nagy lett az alapterületünk, de berendezésre pénzt nem kaptunk. A bölcsőde leselejtezett bútorával rendezkedtünk be, jobb híján. Akkoriban a telepen napirenden voltak a betörések. Riasztóról szó sem lehetett. Nehezen sikerült elérni, hogy egy jól zárható helyiséget kialakított a Gamesz, ide hordtuk naponta ki és be a tesztek, értékesebb játékokat. Így mikor egy alkalommal a Nevelési Tanácsadóba is betörték, kevés kár keletkezett.

A Nevelési Tanácsadót, mint intézményt a régi tanácsi vezetés már elfogadta. Nagyon sok munkába került és legalább 2 évet vett igénybe mire az önkormányzat új vezetése is megismert, elfogadott bennünket olyan szinten, hogy a CSSK-val való összevonás is lekerült a napirendről, de semmilyen fejlesztés nem jöhetett szóba, sem tárgyi, sem személyi. Két évig biztosan, de talán háromig is csak a besorolás szerinti béreket kaptuk. Beszámolókat kellett írnom és tartanom tevékenységünkről, módszereinkről. Említettem többek közt, hogy a hipnózist is alkalmazzuk. Sok érdekes reagálás volt, pl. értetlenség kifejezése amiatt, hogy a Nevelési Tanácsadó a rosszul tanulókat miért nem a hipnózis módszerével szorítja rá a jó tanulásra.

A Kondor sétány 15-ből egy év múlva el kellett költöznünk, a Kondor sétány 17-be. Ennél a költözésnél már sikerült elérni, hogy a helyiségeket a Nevelési Tanácsadó céljainak megfelelően is kívánságunk szerint alakították át. A családgondozóknak is lett külön helyiségük, igaz hogy ablak nélküli, de volt. Nagyon jó elhelyezés volt ez. Berendezés iránti igényünket viszont már elutasították. Maradtak a bölcsődéből leselejtezett bútorok továbbra is. A telefont azonban közösen kellett használnunk a gondozási központtal, ráadásul úgy, hogy összesen 2 készüléke volt a Nevelési Tanácsadónak, ehhez hívogattuk ki egymást a szobákból felváltva, vizsgálat közben is. Nagy eredménynek számított, amikor minden szoba külön készüléket kapott, de másfél évig az előző variáció működött. Az elhelyezés kialakításában és a Nevelési Tanácsadó, mint intézmény elfogadtatásában nagy segítségünkre volt az akkori Oktatási Bizottság vezetője Mayer Péter, valamint MSZP-s tagja Pilhoffer Ferenc. Az O.B. néhány esetben szakmai anyagot is kért a Nevelési Tanácsadótól.

A szakmai munka is változott. Általában 500 gyereket láttunk el évente, ehhez volt a vezetőn kívül 3 pszichológus, 2 főfoglalkozású és 4 részfoglalkozású családgondozó, 2 tiszteletdíjas orvos, egy 4 órás fejlesztő pedagógus. Ebből látható, hogy a vezetői feladatokon kívül a vezetőnek a pszichológiai munkából nagy részt kellett vállalnia, azért, hogy a kért vizsgálatoknak eleget tehesünk.

Vezetői célkitűzésem volt a pszichológiai és a fejlesztő pedagógiai munka erősítése. Mivel az önkormányzat évről-évre biztosított arról, hogy fejlesztésre nem számíthatunk, a családgondozói munka átszervezésével próbálkoztam. Erősítettük a pedagógiai célzatú és pszichológiai szempontú családgondozás szerepét, szemben a kifejezetten gyermekvédelmi jellegű, operatív intézkedéseket is alkalmazó családgondozással ugyanis ez utóbbi feladatot a CSSK kitűnően ellátva. Így 2 részfoglalkozású létszámot nyertem, a pszichológiai és a fejlesztő pedagógiai munka erősítésére.

Nagyon megnehezítette munkámat az adminisztrátor hiánya. Volt ugyan egy tiszteletdíjas adminisztrátor alkalmazására lehetőség, de a csekély összeg miatt csak munka után 5 óra körül tudtunk embert kapni, aki éppen a véleményeket legépelte, de az összes napközben aktuális adminisztrációs feladatot nekem, mint vezetőnek kellett ellátnom, ha azt akartam, hogy a működésben ne legyen fennakadás. Csak 1996-ban sikerült elérni, hogy a tiszteletdíjat az önkormányzat kiegészítse és egy 6 órás adminisztrátori állást sikerült így létrehozni, melyet rögtön be is töltöttem, de csak a betanítás maradt rám, nyugdíjba menetelem miatt az

előnyöket már nem én élveztem. E témában az önkormányzatiak szemlélete korábban az volt, hogy az orvosok is maguk gépelik a zárójelentéseket, mit akar a Nevelési Tanácsadó.

Ösztönöztem és támogattam a továbbképzéseket abból a célból, hogy minél többféle terápiás módszer jelenjen meg a munkában.

Célkitűzésem volt még új vizsgálati módszerek alkalmazása, a Frostig és a SON teszt tartozott ide. Tekintve, hogy a tanácsadásra nagy igény mutatkozott 2 költözés között team munkában külön foglalkoztunk a tanácsadással megoldott esetek elemzésével és nyomon követésével. A személyi feltételek hiányán múlt, hogy a különböző csoportfoglalkozásokat és a családterápiás foglalkozásokat nem sikerült meghatározóvá tenni, továbbra is az egyéni terápiaak voltak túlsúlyban, mert a kollégák ehhez értették.

Az akkori munkamódszer és lehetőség szerint, minden gyerek problémáját egyénileg ismertem és figyelemmel kísértem. 500 körüli esetszámmal, ezt meg lehetett tenni.

A teameken kívül egyéni esetmegbeszéléseket is tartottam azokkal, akik azt igényelték.

1995-ben nyílt először lehetőség igazgatóhelyettesi munkakör létesítésére. A számba jöhető pszichológusok közül senki nem vállalta a funkciót, mert kevesellték a pótlékot. Tekintve a családgondozók akkori létszámát, ezután a családgondozói munkaközösség vezetőjét kértem fel, aki a felkérést elfogadta. Természetesen célszerűbb lett volna, ha pszichológus tölti be ezt a munkakört, de az utóbbi megoldás is segítséget és előre lépést jelentett az intézménynek és nekem is.

1995-ben sor került 5 éves vezetői megbízatásom alatt a 3. költözködésünkre, amikor is a Kondor stny. 17-ből a Nevelési Tanácsadó jelenlegi helyére költöztünk. Régi helyünket a CSSK kapta meg, azért hogy a Gondozási Központtal egy épületben lehessen.

Összefoglalva: a Nevelési Tanácsadó hőskorát helyi szinten a hosszan tartó „kezdeti” nehézségek, a mostoha tárgyi feltételek, végül a fokozatos elfogadás és támogatás megoldása jellemezte.

A nehézségek ellenére jó érzéssel gondolok vissza az elvégzett munkára, mert úgy érzem sok gyerekek és szülők tudtam közvetlenül és közvetve segíteni és részem van abban, hogy a Nevelési Tanácsadó tevékenysége és a pszichológia elfogadottá és nélkülözhetetlenné vált.

INTERJÚ HORVÁTH GYULÁNÉVAL

Janovszki Gabriella: *Ani tudjuk, hogy jogi végzettséggel is rendelkezel. Emellett gyógypedagógusi diplomád van. Nyilván ebből adódik, hogy sok jogi tanácsot adtál és adsz oktatási intézményeknek, pedagógusoknak. Szeretnénk most először arról hallani, hogyan indult a pályafutásod.*

Horváth Gyuláné: *Értelmiségi családból származom. 1934-ben születtem, Hajdúböszörményben. Ott végeztem el a 6 gimnáziumi osztályt. 1952-ben érettségiztem. Ezután a Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskolára kerültem. Ez volt az utolsó olyan évfolyam, amely 3 évet végzett. 1955-ben diplomáztam.*

J..G.: *Említetted az előbb, hogy értelmiségi családból származol. Mit jelent ez? Kik voltak a szüleid? Hogyan határozták meg a gyerekkorodat? Érdekel még az is, mik voltak pályaválasztásod motívumai? Hogyan orientálódtál a gyógypedagógiai és a jogi pálya felé? Egyszóval: milyen indíttatást kaptál?*

H.Gyné.: *Édesapám általános orvos és fogszakorvos volt. Mindenki ismerte a városban, és ő is mindenkit ismert. Ráadásul a család apai ágon tősgyökeres hajdúböszörményi. Édesanyám háziasszonyképzőt végzett Nyíregyházán. 18 éves volt, amikor férjhez ment, 20 éves, amikor én születtem. Ebben az értelmiségi közegben nőttem fel, egy kisvárosban. Orvosi egyetemre felvételiztem, orvos szerettem volna lenni. De osztályidegenként elutasítottak. Az összes, orvosi egyetemről átirányított gyerek akkoriban a gyógypedagógiai főiskolára került. Így ismerkedtem meg a hasonló sorsú férjemmel is. De ő az átirányítást nehezen vette tudomásul.*

J..G.: *Hogyan is volt ez?*

H.Gyné: *Igen, én 9-szer próbálkoztam. Gyerekkoromtól orvosnak készültem. Ráadásul jó barátomat, akivel együtt tanultunk, felvették, engem meg politikai okok és származásom miatt, nem.*

Dibácziné Ambrus Enikő: *Ani, neked hogyan alakultak a további tanulmányaid?*

H.Gyné.: Miután lettem az orvosi egyetemről, jogi területen akartam tovább tanulni. Erre inspirált, hogy édesapám ismeretségi körében volt is gyógypedagógiai jogász. A jogot később lehetőségem is volt elvégezni.

J. G.: *Szeretnék többet tudni az akkori politikai helyzetről. Milyen volt a ti megélésetek szerint?*

H.Gyné.: A felvételink sztorija sok mindent elmond erről. Nehéz volt. A Rákosi-érában az értelmiségi lét nem volt teljesen elfogadott. Ráadásul volt néhány hold földünk. Abban a pillanatban értelmiségi kulák lettünk. Ez már meghatározó volt. Emiatt édesapámat el is vitték Tiszaföldvára, orvosnak a kitelepítettekhez. Elvették a földet is. Mi fiatalok, keveset éreztünk mindebből, mert összetartó, biztosságot nyújtó családban nőttünk fel. Noha így átvészeltük, mégis furcsa időszak volt ez. Tragikomikus helyzetekre emlékszem. Ott ültünk édesanyámmal hajdúböszörményi házunkban, a szobánkban, és bejöttek idegenek, hogy saját lakásunkban igazoljam magam. Másik ilyenre is emlékszem, édesapámat többször bevitték a közeli rendőrségre, mint osztályidegent. Ugyanakkor felkérték rendőrségi hatósági orvosnak néhány esetben. Vagy például, nem hagyhatta el a várost, ugyanakkor ellátandó körzetéhez tartozott a környező tanyavilág egy része. Aki nem élt benne, elképzelni sem tudja, milyen időszak volt az. Feldolgozni utólag úgy lehetett, hogy mások is jártak úgy, mint mi, sőt rosszabbul. Volt, akiket teljesen lehetetlenné tettek. Hozzájuk képest mi megúsztuk.

J..G.: *Mégis mi volt a legnehezebb ekkor?*

H.Gyné.: A bizonytalanság. Nem mondhatnám, hogy nyugodtan aludtunk... Nem lehetett szabadon pályát választani sem.

J..G.: *Ehhez képest, gondolom, enyhülést hoztak a 60-as évek.*

H.Gyné.: Igen, összehasonlíthatatlanul könnyebb volt. Az már egy kultúrvilág volt, kezdett kiszámíthatóbbá válni az élet. Akkor már a diplománk sem volt probléma, és szabadon jöhettünk-mehettünk. Hangsúlyozom, hogy nekem személyes szerencsém volt, hogy akkor már itt éltem Pestszentlőrincen.

D.A.E.: *Mindenki azt mondja, hogy egy toleráns közeg volt ez az átlaghoz képest.*

H.Gyné.: Igen, itt mindenki nagyon emberséges volt. Nem nyúltak bele az életembe, nem hánytorgatták fel a származásomat. Nem kényszerítettek pedagógusként sem, vezetőként sem arra, hogy párttag legyek. Elbeszélgettek ugyan erről velem, de elfogadták, hogy nem lépek be, és soha ebből hátrányom nem volt.

Egyébként is egy sokkal emberibb közeg volt már a 60-as években. Élénk kulturális élet zajlott itt is, vidéken is. Ez a sokrétű társasági élet a 70-es évek második felében fokozatosan visszaszorult. Akkor már egyre inkább másfelé irányult, a minél nagyobb anyagi jólét megszerzése köré szerveződött az emberek élete.

J..G.: *Térjünk vissza a te életedre. Hogyan alakult tovább személyes sorsod?*

H.Gyné.: Mint említettem, 1955-ben diplomáztam. Aztán egy évig Hajdúböszörményben tanítottam. 1956-ban kerültem vissza Budapestre, a XVIII. kerületi kiegészítő iskolában dolgoztam 6 évig, 1963-ig.

D.A.E.: *Volt valami oka, hogy Budapestre kerültél vissza?*

H.Gyné.: Igen. Férjhez mentem. A férjemet, mint említettem, a főiskolán ismertem meg. 48 éve volt ez, majdnem fél évszázada vagyunk együtt. Ő is Böszörményben tanított egy évet velem együtt, de tősgyökeres budapesti volt, és igyekezett visszakerülni. Vele jöttem én is. Azután amint ez lehetővé vált, elvégeztem a jogot. 1963-ban a gyámügyre mentem dolgozni, 1971-ig voltam ott. Akkoriban alakultak az önálló gyámügyi csoportok. A 60-as évek végén a kerületben ennek a vezetője lettem. Itt kapcsolódik a történethez a nevelési tanácsadó. Jól ismertem Zakariás Évát, az intézmény első vezetőjét.

J..G.: *Hogyan kezdődött a nevelési tanácsadó létrehozása?*

H.Gyné.: Ezt én is csak hallomásból tudom, mert abban a kezdeti szakaszban nem vettem részt. Ahogy tudom, igaziból az iskolák részéről jelentkező igényből alakult ki.

D.A.E.: *Akkor ez egy társadalmi igény volt.*

H.Gyné.: Így van. És ezt az igényt fokozta, hogy nem volt együtt egy állandó szakértő gárda. Pedig erre egyre inkább szükség lett volna, a felmerülő komplex problémák miatt. Aztán az akkori kisegítő iskolában elkezdett működni egy ilyen stáb, Kígyós Éva vezetésével. Már korábban kapcsolatba kerültünk, ismertük egymást. Így kerültem oda. Akkor már Bóta Erzsé is ott volt félállásban. A korábbi időszakról ő tud részletesebben mesélni. Úgy tudom, mikor még nem volt önálló intézmény, akkor a kisegítő iskola sejtjeként működött. Mindenkinek volt egy másik főállású munkahelye, itt csak részállásban dolgoztak.

J.G.: *Miután te is a nevelési tanácsadó dolgozója lettél, hogyan folyt itt a szakmai élet?*

H.Gyné.: Nagyon színes, érdekes időszak volt. Rendszeresek voltak az összejövetelek. Én is sokat jártam rendezvényekre, így széles ismeretségi körre tettem szert. Egyébként is mindenki ismert mindenkit, kevesebb intézmény volt, és sok átszervezés volt. Napi kapcsolatban voltunk az iskolákkal, segítettünk egymásnak a gondok megoldásában. Empátiával hozzáértéssel, együttműködéssel olyan ügyeket is el tudtunk intézni, ami reménytelennek látszott. Hatósági intézkedésekre csak végső esetben került sor. Végtelenül jó volt a légkör a kisegítő iskolában is, a gyámügyön is, a nevelési tanácsadóban is. Egy időben aztán megint a gyámügyre kerültem, majd visszamentem a tanácsadóba, mert mint anyának, ott kedvezőbb volt a munkabeosztás. Akkor már Zakariás Éva elment, Bóta Erzsé volt a megbízott igazgató. Alig volt még főállású ember. Közéjük tartozott Máté Péter pszichológus. Fejlesztő pedagógus még nem volt.

A szokásos munkarendhez képest kötetlen munkarendben dolgoztunk. 48 órát kellett rendelni, a feladatokat el kellett látni. Családgondozóként dolgoztam főállásban. Rajtam kívül a megbízott vezető: Bóta Erzsé, és Máté Péter pszichológus voltak főállásban. Megbízásos szerződéssel többen dolgoztak: Hajnal Gábor és dr.Milotay László is. Pszichiáterünk még nem volt, a kispesti gyermekideggondozó látta el a mi gyerekeinket is.

Aztán jött azaz időszak, amikor felépültek és betelepültek a lakótelepek: a Havanna, a Lakatos utcai és a KISZ-lakótelep és Pestimre lakossága is hirtelen megnőtt. Ehhez képest kevés volt a szakembergárdánk.

D.A.E.: *Hol voltak akkor helyileg?*

H.Gyné.: Mikor visszajöttem, akkor a nevelési tanácsadó már önálló intézményként, a Darus utcai Általános Iskolának a Margó Tivadar utcai melléképületében működött. Egy helyiségben dolgoztunk többen, szekrényekkel elválasztva egymástól. Ekkor jött Apor Kati, mint főállású pszichológus. 2-3 évig dolgoztunk ilyen körülmények között, de annyi gyereket kellett már ellátni, hogy a helyzet lehetetlenné vált. Így kerültünk a Lakatos utcai Általános Iskolába, ahol már több különálló helyiségünk volt.

D.A.E.: *Volt külön adminisztrátorok?*

H.Gyné.: Nem, nem volt. Csak pszichológusok és családgondozók továbbra is. Aztán később napi 2 órában az iskola adminisztrátora dolgozott nekünk.

Rengeteget dolgoztunk. Volt, hogy 3-4 ember végezte el 300 gyerek iskolaérettségi vizsgálatát.

Ebben az időben jött családgondozóként Végh Zsuzsi. 1982-ben jött aztán Szlukovényi Magdi, mikor Bóta Erzsébet nyugdíjba ment. Aztán egyre több pszichológust vettünk fel. Puskás Katit és Apor Katit is például.

D.A.E.: *A családgondozók látták el a mostani fejlesztő pedagógusi munkát?*

H.Gyné.: Igen, például én is fejlesztettem részállásban.

J.G.: *Te hogyan gondoltad a team-ek működését, vezetését, és mit gondolsz a csoportmunkáról, a csapatszellemről?*

H.Gyné.: Meghatározó volt, hogy tudtuk: szakmai szempontból is találkozni kell rendszeresen. Ez nem is esett nehezünkre, mert nagyon jó volt a légkör. Úgy gondolom, hogy egyénileg a maga területén mindenki szentírásián dolgozik. Ezért sem alá, sem fölérendelés nem lehetett, mert mindenki mást tud. A másik alapelv az akkori helyzettől adódott: nagyon sok volt a gyerek és túlterheltek voltak a pedagógusok, így fontosnak tartottam, hogy a tanácsadó dolgozói járjanak ki az iskolákba. Igyekeztem olyan pszichológusokat felvenni, akik ismerték a pedagógusi munkát. Ügyeltem arra, hogy a csapat minden szerdán együtt legyen. A team-ek témáit közösen állítottuk össze úgy, hogy mindegyik munkakör képviseltesse magát.

J.G.: *Nem voltak viták a különböző szakemberek között?*

H.Gyné.: Soha nem voltak kibékíthetetlen ellentétek. Inkább építő jellegű viták, amelyek megoldásokat kínáltak. Már az embereket is úgy vettem fel, hogy a jelölteket ismerje meg a team, hiszen együtt kell dolgozniuk.

Működött a szupervízió egymás között. Tudták, hogy kihez milyen problémával érdemes fordulni.

J..G.: *Ki volt a helyettesed, és hogyan működtél vele együtt?*

H.Gyné.: Nem volt helyettesem.

Az adminisztrációs teendők egy részét szerződéssel Puskás Kati végezte. Ez, bár hivatalosan nem volt helyettesem, Apor Kati látott el a pszichológusok között hasonló funkciót.

J..G.: *Volt-e az intézmény létét fenyegető időszak a vezetésed idején?*

H.Gyné.: Igen, egyszer, mikor a családsegítő megalakult, 1989-ben. Akkor voltam 65 éves, nyugdíjba készültem. Össze akarták vonni a 2 intézményt. De azután jött a rendszerváltás, és ez nem került többé szóba.

J..G: *Azt kérdezem még az interjú vége felé, hogy milyen tanulságokat, üzenetet tartasz fontosnak elmondani a ma nevelési tanácsadóban dolgozóknak? Milyen tapasztalatokat adnál át? Mire figyeljenek?*

H.Gyné.: Ez azért nehéz, mert a mai helyzetet és gondokat igazán nem ismerem. Nektek már más követelményeknek kell megfelelni, mást kell teljesíteni. Egy dolgot azonban nagyon aggályosnak tartok: nagyon türelmetlenek az emberek, a munkahelyi légkör is zaklatott. Nincs türelem, sem a szakember, sem a szülő, sem a gyerek részéről. Egyre több az agresszív megnyilvánulás, ami nem visz sehová. Ezzel kell a szakmának szembenézni, és megoldást kínálnia.

J..G.: *A mi területünk olyan, hogy nem egyik pillanatról a másikra oldódnak meg a problémák. Sokszor nehéz ezt megérteni és megélni.*

H.Gyné: Az is gond, hogy kiszámíthatatlanabb lett a világ. Régebben nagyjából előre tudtad egy lépésed következményeit. Így bizvást kivárhattad, míg az eredmény megszületik. A mai szakembereknek állandóan változó és kiszámíthatatlan körülmények között kell dolgozni. Nagyon nehéz lehet most emiatt. Ráadásul nem tudsz kitérni az élet új kihívásai: a nagymértékű munkanélküliség, a bűnözés, a családok felbomlásának problémái elől, és ezeken igazán segíteni sem tudsz. Régebben ez nem volt általános.

J..G.: *Végül megkérdezem, hogy szerinted van-e értelme a hagyományok kutatásának?*

H.Gyné.: Hogyne, mindig. Majd ha úgy nagyjából mindenkiel beszéltek, összeáll egy kép. Arról, hogyan is indult az el, milyen igények hozták létre. Visszatekintesz a régebbi állomásokra. Látod, hogy a munkánknak volt értelme, és van értelme, így a tiéteknek is. Segítséget kapsz, erőt merítesz a múltból, a jelen problémáinak megoldásához és a jövő építéséhez. Segít világosabban látni, hogyan változtak a körülmények, és ennek függvényében nektek miben kell változni, változtatni a saját munkátokban. Köszönöm, hogy meghallgattatok. Nagyon jólesett visszaemlékezni.

J..G.: *Köszönöm én is az interjút, és azt is, hogy egyik régi vezetőként megalapoztad a mostani munkánkat.*

Készítették: Janovszki Gabriella és
Dibácziné Ambrus Enikő

Lejegyezte: Dibácziné Ambrus Enikő

INTERJÚ DR. MILOTAY LÁSZLÓVAL

Janovszki Gabriella: *Szeretném megkérdezni, hogy egy orvos hivatású embert mi vonz a pszichológia, illetve a pedagógia felé? Mi predesztinálta ezt a választást: a nevelési tanácsadó munkájába történő bekapcsolódást?*

dr. Milotay László: dr. Milotay László vagyok, 1921-ben születtem. 1941-ben végeztem a Szegedi Orvostudományi Egyetemen. Az orvosi pálya mellett azonban erős családi indíttatás vonzott a pedagógiához. Pedagógus családból származom, ezzel kell kezdeni. Apai ágon mindenki ezen a pályán dolgozott. Nagypám is, édesapám is, az ő három testvére is. Édesapám pedagógusi múltjáról még valamit szeretnék mondani. 1941 körül, amikor Erdélyt ideiglenesen visszacsatolták, ellátogatott szülőföldjére, ahol a pályát kezdte. Annak idején Klebelsberg Kunó 5000 tanteremmel segítette a magyar oktatást. Édesapám az 5000. ilyen tanteremben tanított. Amikor ott jártunk, sorra mutatta: „az is az én fiam” volt, ez is az „én lányom volt”. Így beszélt volt tanítványairól, akikkel a faluban találkoztunk. Mindenki ismerte és szerette őt ott. Nagybátyám szintén tanított, Debrecen mellett, Derecskén. Én magam azonban nem kacérkodtam a pedagógusi pályával, bár édesapám próbált rábeszélni. Orvos lettem végül is, habár a határidő utolsó napján adtam be a jelentkezési lapomat. Azonban a pedagógiai vonal itt is megerősítést kapott. A Szegedi Orvostudományi Egyetemen ugyanis a gyermekgyógyászati előadásokat Kalmár Jenő professzor tartotta, aki kitűnő előadó volt. Pedig tót ember volt, nem is tudott gyerekkorában magyarul. Később tanulta meg nyelvünket, de mindig fontosnak tartotta kifejezőképességének fejlesztését. Úgyhogy csodálatos szabatossággal, hangleytéssel, színesen beszélt, és nemcsak a gyermekgyógyászatról, hanem pedagógiai és pszichológiai vonatkozásokról is. Így amikor kisebb kitérők után tartósan állást választottam, tudatosan vállaltam a pedagógiához is közelebb álló munkát a kispesti iskolaorvosi szakrendelésben, majd a résztvételt a nevelési tanácsadó szakmai alapjainak lerakásában.

J.G.: *Szeretném megkérni a doktor urat, beszéljen szűkebb családjáról is: feleségéről, akiről tudjuk, hogy szintén pedagógus volt. Gyermekeiről és unokáiról is szeretnék hallani. Kérem, mutassa be pár szóval őket!*

dr.M.L.: Ha a közvetlen családomról van szó, bizony elérzékenyülök, mert elsősorban feleségemre gondolok, akivel 47 évig éltünk együtt szeretetben. Szegény családban nőtt fel, édesanyja 3 lányt nevelt fel egyedül, a szerény körülmények ellenére úgy, hogy mindhárom lány pedagógus lett. Feleségem ének-zene-történelem szakos volt. A zenét nagyos szerette, és művelte is. Házasságunk alatt 4 helyen laktunk, mind a 4 helyen kórust alapított és vezetett. Elhivatott pedagógus volt. Többször emlegette a Comeniustól származó mondást: „Ha egy országot, nemzetet tönkre akarsz tenni, tedd tönkre a pedagógiáját”.

Fiam Kecskeméten dolgozik, mint kutató kertészmérnök. Felesége is kertészmérnök, de ráadásul pedagógus végzettségű is. Lányom az egészségügyben dolgozik, asszisztens a Dél-Pesti Kórház szülészeti osztályán. Ha az unokákra nézek, a kecskeméti unokák is az értelmiségi pályát akarják folytatni. A nagyobbik az Államigazgatási Főiskola második évfolyamát végzi. Előtte a Kecskeméti Bolyai Gimnáziumban megkapta a Bolyai díjat, mert tiszta kitűnő volt. A kisebbik unokám most végzete el a középiskolát ugyanott. Gödöllőre felvételizett. Nagyon jó tanulók, büszke vagyok rájuk, bár családi örökség, hogy édesapjukhoz és hozzám hasonlóan a matematikát kevésbé kedvelik.

Dibácziné Ambrus Enikő: *Szeretnék hallani arról az eddig csak egy mondatban említett „kis kitérőről”, ami a doktor úr nevelési tanácsadói munkáját megelőzte.*

dr.M.L.: Az egyetem elvégzése után Szegeden dolgoztam, felnőtt fertőző osztályon. Ezután a Szegedi Gyermekklinikára kerültem, itt szakvizsgáztam. Majd Szentesre költöztem, ahol gyermek szakrendelést folytattam. Ezután Makó következett. Végül Budapestre kerültem. Itt először a XIX. kerületi iskolai szakorvosi rendelőben dolgoztam 2 évig. Ezután 20 évig voltam a XVIII. kerület csoportvezető főorvosa, a gyermekgyógyászat területén.

J.G.: *Érdekelne az ezt megelőző iskolaorvosi hálózat, amelyről tudjuk, hogy komplex kivizsgálást nyújtott az iskoláskorú gyerekek számára. Erről is szeretnék többet hallani.*

dr.M.L.: Tehát az iskolaorvosi hálózat. Sajnos, ez nagyon rövid életű intézmény volt. A fővárosban 4 ilyen szakrendelés működött. A kispesti, amelynek helyén most 10 emeletes ház áll a Kisfaludy utcában, a dél-pesti régiót látta el. Az osztályokat meghatározott rendben vizsgáltuk végig. Bármilyen rendellenességet találtunk, receptet írtunk, vagy a gyereket további vizsgálatra küldtük. Volt ortopédia, szemészet, fogászat, fül-orr-gégészet, ideggyógyászat. Így szűrtünk ki tüdőbeteg, rosszul látó, rosszul halló gyerekeket. Olyan

széleskörű és alapos vizsgálat volt ez egy helyen, amit ma már elképzelni is nehéz, és össze sem lehet hasonlítani az utána következő évek hasonló jellegű kezdeményezéseivel. Most a gyerekorvos továbbküldi a gyerekeket a többnyire más helyen található különböző szakrendelésekre. Ez sokkal kevésbé hatékony. Sokszor a visszajelzést is hiába várja.

Mucsi Katalin: *Hogyan és mikor jöttek létre a nevelési tanácsadó első kezdeményei?*

dr.M.L.: Az iskolaorvosi szakrendelésen belül történt ez. Gyakorlatilag úgy, hogy délelőtt valamilyen szakrendelés zajlott, délután pedig a termet a nevelési tanácsadó vette igénybe. Ez tartott mindaddig, amíg a bővülés miatt fölmerült az önállósodás igénye. Ekkor került szóba Pestszentlőrincen is a nevelési tanácsadó megalakulása.

J.G.: *Ez mikor történt?*

dr.M.L.: 1964-ben. Csak Kispesten működött 1-2 évig, Pestlőrincen is kb. ekkorra tehető a megalakulás. Kicsit összemosódnak a dátumok, de a XVIII. kerületben legkésőbb 1970-ben volt az indulás.

J.G.: *Hogyan működött együtt az iskolaorvosi hálózat a nevelési tanácsadóval? Mik voltak a kezdeti célkitűzések?*

dr.M.L.: A pedagógus látta a problémát az osztályba, pl. hogy a gyerek figyelme szétszórta, nem tud lépést tartani az osztálytársaival, túl mozgékony, esetleg az otthoni körülmények nem megfelelőek. A nevelési tanácsadóban működő szakemberek először széleskörű és alapos anamnézist vettek fel. Így az iskolaorvosi hálózatban dolgozó orvos is tudomást szerezhetett olyan problémákról, amelyek egyébként a figyelmét elkerülték volna. Szóba került az iskola, a szülő, a gyerek álláspontja, kívánsága is, ez is elősegítette a gyógyító munkát. További fontos szempont érvényesült akkor, amikor gyermekideggyógyász is bekapcsolódott a munkába. Így a kitűzött céloknak megfelelően, sokrétű segítséget tudunk nyújtani a többi ott működő szakrendelésnek, a szülőknek és persze a gyerekeknek.

D.A.E.: *Mik voltak a nevelési tanácsadó munkájának első tapasztaltai? Milyen speciális területeket tudtak ellátni?*

dr.M.L.: Ami a speciális területeket illeti, a pedagógiai jellegű segítség alapvető dolog volt. Olyan gyerekekkel találkoztunk például, akik 15 évesen nem tudtak írni, olvasni. Ekkor már logopédus is működött, az ő segítségét is igénybe vehettük. Alapvető szempont volt a rendszeres visszahívás, ellenőrzés, nyomonkövetés, a hosszútávú segítség, amit ez az intézmény tett lehetővé.

M.K.: *Akkoriban is dolgoztak a nevelési tanácsadóban különböző szakemberek. Milyen volt abban az időben a munkamegosztás? Miben különbözött esetleg a maitól?*

dr.M.L.: Tény, hogy a kezdetekhez képest újabb és újabb szakterületek kapcsolódtak be a munkába. Így lehetett egyre hatékonyabban segíteni a szülőknek, gyerekeknek. Természetesen egymásnak is segítettünk. Gyakoriak voltak a konzultációk, az eseteket megbeszéltük, kérdeztünk egymástól, elmondtuk egymásnak a tapasztalatainkat.

D.A.E.: *Hallottunk már a kezdetekről. Hogyan alakult a nevelési tanácsadó története tovább?*

dr.M.L.: A nevelési tanácsadó vezetője kezdetben Kígyós Éva gyermekpszichológus volt. Az intézmény akkor vált önállóbbá, és a maihoz hasonló szerkezetűvé, amikor az akkori kiségitő iskola (ma speciális általános iskola) igazgatója, Laborfalusy Gyula vette át a vezetést, mert az ő irányítása alatt bővült a nevelési tanácsadó több munkatárssal. A mostani időkhöz hasonlóan lett pszichológus, gyógypedagógus, pedagógus, családgondozó, hamarosan gyermekideggyógyász is. Ez már komoly szakmai közösség, igazi team volt. A vezetést a továbbiakban Zakariás Éva vette át. A nevelési tanácsadó vezetését egyébként a legkülönbözőbb foglalkozású szakemberek látták el. Zakariás Éva például pszichológus volt. Őt követte később Bóta Károlyné, pedagógus. Utána következett egy újabb fordulat, mert jogi és pszichológusi végzettségű ember került az intézmény élére, mégpedig Horváth Gyuláné. Őt követte Dr. Sósmezeyné Apor Katalin pszichológus. Ez személyenként általában 4-5 éves periódust jelentett. Ezután ideiglenes megbízást kapott Semperger Jánosné. Őt követte végül Balogh Gabriella pszichológus, a jelenlegi vezető, aki mosolyogva veszi tudomásul, hogy ő is szóba került.

Úgyhogy egyhangúságról egyáltalán nem lehet beszélni. Pláne ha még hozzátesszük, hogy a nevelési tanácsadó a következő helyeken működött önálló intézményként a kerületben. Kezdtek a kisegítő iskolában (most speciális általános iskola), aztán a Baross utcában, később a Lakatos utcában is működtek. Aztán voltunk még az Üllői úton, a Fürst Sándor utcában. Végül pedig a Kondor Béla sétányon működött az intézmény, először a 15., aztán a 10. szám alatt.

M.K.: *Mivel azért jöttünk, hogy a hagyományainkat kutassuk, szeretném megkérdezni, miben foglalná össze a doktor úr ezeket a hagyományokat?*

dr.M.L.: Lőrinci vonatkozásban főleg azt emelném ki, hogy ez a kicsi kezdet mind jobban kiteljesedett, újabb és újabb szakemberek kapcsolódtak bel, ki fő- ki mellékállásban. Többen a nyugdíjhatár elérése után is ott dolgoztak és dolgoznak, változatlan odaadással és lelkesedéssel. A nevelési tanácsadó több helyen és többféle módon működött, de mindig a kitűzött célnak megfelelően, és a mindennapok változatossága szerint. Remélem, hogy az előbb felelevenített múlt után ez az intézmény szép jövő előtt áll, és a folytatás olyan elszánt lesz, a hivatástudat annyira jellemző, mint eddig.

J.G.: *Doktor úr szerint van jelentősége a hagyományoknak, akár egy ember, akár egy közösség életében? Érdemes-e ezeket kutatni?*

dr.M.L.: Föltétlenül van jelentősége a hagyományoknak, hiszen valamit elkezdünk, amit folytatni kell. A hagyományok megismerése segít a múlt és a jelen összekapcsolásában és a jövő jobbá tételében. Ezért szükséges megismerni ezeket.

D.A.E.: *Számunkra nem is kérdés, érdemes-e ezt a hagyománykutató munkát végezni. Hiszen ebből az interjúból is annyit tanultunk, hogy nekünk már megérte. Köszönjük.*

Készítették: Janovszki Gabriella

Mucsi Katalin

Dibácziné Ambrus Enikő

Lejegyezte: Dibácziné Ambrus Enikő

Interjú dr. Szlukovényi József nével

Dibácziné Ambrus Enikő: *Magdika kezdettől fogva kerületünkben dolgoztál és 10 évig voltál a Nevelési Tanácsadó munkatársa. Kérlek, mutakozz be bővebben is. Beszélj eddigi életedről.*

dr. Szlukovényi Józsefné: Bemutakozom: dr. Szlukovényi Józsefné vagyok. A szomszédos XIX. kerületben lakom, születésem óta ugyanabban a házban 1926. december 3.-án születtem, tehát a 75. életévemben vagyok. A Sacre Cure-ben végeztem, ahol természetesen vallásos nevelést kaptam, bár ez rajtam nem nagyon fogott. Aztán orvosi egyetemre jelentkeztem, már mind a 4 szükséges alapszigorlatom megvolt, nyugodtan lehettem volna orvos. De én nyugtalanul sem lette, mert a gyakorlatok során többször rosszul voltam, mikor vért kellett volna venni. Ekkor mentem át keresztfélévvel pedagógiára. A Budapesti Pedagógiai Főiskolán végeztem, matematika-fizika-kémia szakon. Utána az ELTE kémia tagozatára jelentkeztem, posztgraduális képzésre. Úgy volt, hogy egyetemi végzettségemmel gimnáziumban taníthatok. De ott közölték, hogy a 3 szakom közül csak az egyiket, vagyis végzettségem 33 %-át tudtam volna használni. Ekkor dühömben eltéptem azt a diplomát. Így kezdtem végül, 1950-ben, általános iskolában tanítani.

Mucsi Katalin: *Beszélj, kérlek, közvetlen családotról is!*

dr.Sz.Jné.: Nagypám Kispest első embere, jegyző volt, pont Gömbös kormányzása idején. Igaz, nem bírta Gömböst és azt a rendszert, le is mondott, mégis vezető funkciójából később sok hátrányom származott. Édesapám a XIX. kerületben gimnáziumi igazgató volt, biológia-földrajz szakos tanár. Édesanyám a Hangya Szövetkezetnél dolgozott mint tisztviselő. Férjemmel, dr. Szlukovényi Józseffel 39 évet éltünk együtt nagy szeretetben. Tengerésztisztként dolgozott, 3 diplomája volt, 5 nyelven beszélt. 12 éve halt meg.

Két gyerekem született. 1951-ben Tamás fiam, aki most a Reuters Hírügynökség egyik főmunkatársa, az ausztráliai és ázsiai hírszolgálat vezetője. Már fiatalon, 20 évesen, fotóriporterként, több elismerést kapott itthon is, például egy képsorozatával Arany Gerely díjat nyert. Ebből Győzelem c. képét most a Sportmúzeum megnyitóján is kiállították. Az ELTE-n 1979-ben újságírói végzettséget szerzett, mint vendéghallgató. 1979-ben aztán disszidáltak a feleségével Franciaországba. Mivel Paul Lendvay, aki rokonunk is, segített

nekik, könnyen el tudtak helyezkedni kint. Így a fiam a mexikói olimpiáról, már mint a Reuters munkatársa tudósíthatott.

(Éppen ekkor csöngött a telefon, és a fia kereste Magdikát. Valamit sejtetett, mert kérte, hogy ne dicsekedjen vele. Mondta, hogy éppen Washingtonba megy, ahol még magasabb szintű feladattal bízzák meg. Japánban, az okinawai csúcserkezesleten, Clinton utolsó nagypolitikai fellépéseinek egyikén, személyesen ő fog fotózni.) Bejárták az egész világot, jelenleg Szingapurban élnek. Sajnos ritkán találkozhatunk.

Lányom iparművész, textiltervező. Neki is nagyon sok díja van. Az 1998-as Bienálé győzteseinek egyike. Ipari formatervezési nagydíjat nyert. Nemrég Frankfurtban volt kiállítása, jelenleg a Soproni Ünnepi Heteken.

Nem szoktam ugyan mindenkinek percenként a gyerekeimről beszélni, de igazán büszke vagyok rájuk.

D.A.E.: Most mond bővebben magadról és életutadról is néhány mondatot! Beszélj a te pályafutásodról is.

dr.Sz.Jné.: Magamról ehhez képest semmit nem tudok mondani. De tényleg! Éltem a szerény, egyszerű tanítói életemet. Nagyon szerettem a munkámat, talán eredményeim is voltak, de nem ilyen látványosak.

24 éves koromtól kezdve egészen tavalyig 1999. szeptember 1.-ig, 49 évet dolgoztam, és azt mind a XVIII. kerületben töltöttem. A volt Engels utcai iskolában 20 évig, a volt Fásor (most Kassa) utcai iskolában 19 évig tanítottam, a 2 iskolában 39 évig. Ennyit iskolai pályafutásomról. Nyugodtan, békességben éltünk. Jó közösség volt mindkét helyen. Aztán a nevelési tanácsadóban, családgondozó voltam 10 éven át.

M.K.: *Különösen érdekelnek bennünket a nevelési tanácsadóban eltöltött idő tapasztalatai. Mondd el ezeket kicsit részletesebben!*

dr.Sz.Jné.: Először is: hogyan kerültem ide? Talán szerény eredményeimre figyelt fel Csincsik Imre, az akkori Művelődési Osztály volt vezetője, aki előtte igazgatóm is volt, így ismerte munkámat. Jól tudta azt is, hogy különös gonddal és szeretettel végeztem az akkor

még kötelező (és szerintem nagyon hasznos) családlátogatásokat. Az ő segítségével kerültem a nevelési tanácsadóba, mint főállású családgondozó 1980-ban. Így nem mentem nyugdíjba 39 év után, hanem folytattam a munkát ezen a helyen. Így lett megszakítás nélküli 49 éves munkaviszonyom. Tudom, hogy az első igazgatója az intézménynek Kígyós Éva gyermekpszichológus volt, de őt személyesen nem ismertem. Azt is tudom, hogy a nevelési tanácsadó több évig az iskolaorvosi hálózat keretében működött, míg önállóvá nem vált. Amikor én a munkába bekapcsolódtam, Horváth Ami volt az igazgató. Ott voltak már Bóta Erzsébet és Végh Zsuzsi családgondozók, és Apor Kati pszichológus. Velem egy időben jött Puskás Katalin pszichológus. Akkoriban a volt Lakatos (most Eötvös) iskolában működünk, 2 helyiségünk volt. Aztán jött dr. Milotay László gyermekorvos és dr. Szirmay gyermekpszichiáter. Átkerültünk a Bokányi (Bókay) iskola napközijébe. Egy szoba és egy előtér állt rendelkezésünkre. Onnan költöztünk az Üllői útra, a Béke tér közelébe. Itt éreztem magamat legjobban, erről az időszakról vannak legszebb emlékeim. Innen mentünk a Kondor Béla stny. 17, vagy 19 szám alá, ahol most a Családsegítő van. Itt tovább bővült a társaság, én hoztam oda Molnár-Wellner Lászlónét Juditot, aki tanítónő volt. Emlékszem, csodálatosak voltak a teamek, nagyon jó hangulatban teltek.

D.A.E.: *Hogyan oszlottak meg a feladatok?*

dr.Sz.Jné.: Mi családgondozók, kijártunk családokhoz és a teameken mi „tálaltuk” a munkát. Akkor fejlesztő pedagógus még nem dolgozott nálunk, így az ő munkakörüknek megfelelő feladatok egy részét is mi végeztük. Sokat korrepetáltam otthon, a nevelési tanácsadó ezt munkaidőben végzett feladatként könyvelte el. Így volt ez még Apor Kati igazgatóságának idején is. Hasznát tudtam tehát venni pedagógusi végzettségemnek és tapasztalatomnak.

M.K.: *Hogyan bővült a munkahelyi kollektíva tovább?*

dr.Sz.Jné.: Szépen gyarapodtunk, legutóbb gyógypedagógusokkal, fejlesztő pedagógusokkal. Őket Apor Kati kezdte el alkalmazni.

D.A.E.: *Magdika, nagy történetmesélő hírében állsz. Kérlek, mondj el nekünk néhány érdekes sztorit!*

dr.Sz.Jné.: Első ilyen emlékem a Sacre Cure-ből való. Már akkoriban rengeteget kérdeztem, és ezen sokszor meg is botránkoztak. Például hetedikes koromban Halász tisztelendő úrhoz így fordultam: „Tessék nekem megmondani, mi a nyavalyának kell megtéríteni a néger gyerekeket, amikor így nem az ő 25 isteneikben hisznek, hanem még 3-ban, mert ugye, Atya, Fiú és Szentlélek. Szóval tessék nekem ezt megindokolni, mi értelme van ennek.” Annyira felháborodott ezen, hogy berontott az igazgatói irodába és elérte, hogy 2-est kapjak hittanból, ami botrányosan rossz jegy volt.

Másik történet, amit a volt osztályomnak is elmeséltem, április 4.-i megemlékezés gyanánt, és egyúttal a közelgő anyák napja tiszteletére. Ezt régi volt tanítványom szülei mondták el nekem. Ez a pár a történet idején még fiatal volt. A férfi 1944 december közepén éppen egy úgynevezett „sárga csillagos ház” előtt ment el, ahol a deportálandó zsidókat gyűjtötték össze. Sötét volt már, és a patrul (őr) is elment. Így történhetett, hogy hirtelen ablakcsapódást hallott, és fentről ablaknyi fény villant fel. A lába elé pottyant egy „csomag”. Gondolta, nagyon értékes lehet, ha kidobták a 3. emeletről, fölvette, menet közben meg sem nézte, sietett vele haza. Otthon feleségével kibontották a paplanba gondosan becsomagolt "ajándékot". "Hát egy újszülött volt benne, még megmosdatni sem volt idejük a vér szerinti szülőknek. Biztosan mindenáron meg akarták menteni. Úgysem volt gyerekük, a pár örömmel örökbe fogadta. Úgy érezték, Isten küldte nekik, meg azok, akik édes szülőként nagyon szerették ezt a kicsit, mert saját életük kockáztatásával is megmentették azzal, hogy kidobták az ablakon. Elnevezték a fiúcskát Lehelnek, mert éppen csak hogy lehelt. Felnevelték szeretettel, gondoskodásban. Lehelkét én is ismertem, tanítottam is. Emlékszem, kis csillogó szemű, törekeny alkatú gyerek volt, nevelő szülei féltve óvták.

Nagy élmény volt a felszabadulás, amit fiatal felnőttként éltem át. Lehet, furcsa, hogy felszabadulásról beszélek, de higgyétek el, nekünk tényleg az volt. Feljöhettünk a pincéből, és nem kellett tovább rettegni. Mikor elindult a Margit körúton az első 6-os villamos, akkor körülvettük, virágfüzerekkel díszítettük, puszilgattuk a vezetőt. Lehet, hogy hagyományokat török most meg. Úgy látom, hogy nem nagyon beszélünk a közelmúltról, egyszerűen mintha befejeződne 1944-nél a történelem.

A felszabadulás után kezdetben nem volt jó. Melasz és kukoricaliszt akkor isteni kajának számított. Bab, borsó, lencse került esetleg még az asztalra. Mindenki nagyon szegény, de nagyon lelkes volt. Aztán jöttek az inflációs idők. Annyira nagy volt a pénzromlás, hogy egyik óráról a másikra felét sem érte a sok pengő. Emlékszem, édesapám egy aktatáskányi

pénzt hozott haza egy napi fizetésként. Gyorsan elküldött vásárolni a zöldségesbe. Ahol éppen csak kelkáposzta volt, amit én nem szerettem, úgyhogy nem is vettem. Pedig akkor még teljes egy kiló kelkáposztát vehettem volna azért az aktatáskányi pénzért! Visszaküldtek otthonról, hogy mégis vegyem meg, de akkor már csak fél kilót kaptam ugyanannyiért. Ekkor kaptam édesapámtól az első és egyetlen pofont - tehetetlen dühében nem tudott mást tenni.

Aztán 1947. augusztus 1.-én bevezették a forintot. Édesapán 20,- Ft előleget kapott, 1 kg paprikát, 1 kg. hagymát, 1 kg paradicsomot, fél kg főzőkolbászt, 1 kg kenyeret, fél kg zsírt, 10 tojást tudunk venni belőle. Körülbelül annyi mindent, mint most 1000,- Ft-ból. Tehát kb. 50-szeres a szorzó a mai forint értékéhez képest. Ekkor tehát már jobb idők jártak, bár 1945 és 1950 között még jegyrendszer volt.

Jöttek a nevezetes 50-es évek. Akkoriban sokakat vidékre helyeztek. Engem is, bár csak Szentendrére kellett naponta utaznom. Pesten is lett volna állás, például Öveges József professzor hívott tanársegédnek. Rádióban is gyakran szerepeltem, manöken is voltam 4 évig, amivel szépen lehetett keresni. De mégis mennem kellett Szentendrére, mert akkoriban az volt a tendencia, hogy a tanult fiatalokat vidékre helyezték. A vidékieket pedig hozták Pestre. Így akarták felfejleszteni a vidéket. Kötelességünk volt a munkáskáder gyerekek tanítása, akik sokszor alacsony iskolai végzettséggel és tudással rendelkeztek, mégis könnyen juthattak azután vezetői álláshoz. Erre kellett felkészíteni őket.

Szomorú emlékem, hogy férjemet letartóztatták 1957. július 17.-én, 13 emberrel együtt, pedig semmit nem követett el. Először Jóska legjobb barátját, Szalma Bélát vitték el, aki szintén tengerésztiszt volt, és fia most a MAHART egyik vezetője. Ha sejtettük volna, mi következik, könnyedén kimehettünk volna külföldre, hiszen Sopronkövesden voltunk „kéttelkesek”. Az erdők már Ausztriában volt, egyszerűen átsétálhattunk volna. Szóval váratlanul becsukták a férjemet, ott maradtam egyedül két pici gyerekkel. Jóval később, 1990. december 18.-án, Jóska post humus kitüntetése alkalmával sikerült valamit megtudnom a börtönbeli időkről (mert ő erről soha nem beszélt), és hirtelen halálának valószínű okáról is. Göncz Árpád ugyanis külön figyelmet szentelt nekem. Elmondta, hogy Szakács Miklós, a férjem és ő egy cellában voltak, úgy, hogy egy piccsen kellett megosztaniuk. 6-6 óra váltásban aludtak felváltva, ketten meg beszélgettek közben, így barátkoztak össze. A parlamenti ünnepségen tudtam meg Jóska halálának valószínű okát is. Akkoriban már villanyárammal vallatták az embereket, ami szívritmuszavart és szívkárosodást okozhat később. Ezért is kaphatott infarktust, aminek következtében 11 éve egyik pillanatról a másikra meghalt...

Vidámabb történet következik, ugyanebből a szomorú időszakból, aminek szintén részese voltam. Fiatal úttörővezetőként Sztalin halálának alkalmával nekem kellett az egész iskola előtt néhány szót mondani. Ami így hangzott: „Sztalin elvtárs halálának méltó megünneplésére egyperces néma vigyázzállás!”.

Csak nehezen jöttem rá, miért hajtották le a fejüket és rágták a szájuk szélét a kollegák és az idősebb diákok: alig tudták visszafojtani a nevetést. Pedig nem volt ez ilyen vicces: ha valaki beárul ezért a kis nyelvbötlésért, 7-8 évet is kaphattam volna. De senki nem jelentett fel.

Pedagógusként töltött hosszú éveim néhány emléke mai kollegáimnak is tanulsággul szolgálhat.

Emlékszem, sokszor ott maradtam délután, korrepetáltam ingyen, akár a család rovására is, hogy minden diák elérje a minimális követelmények szintjét. Ezt azért ma már nem állítanám követendő példaként. Viszont a mostanában méltatlanul elhanyagolt családlátogatások kapcsolatteremtő és testi, valamint információnyújtó jelentőségére felhívom kollegáim figyelmét.

Következő tapasztalatomat Kulcsár Ildikó is megírta (Nők Lapja). Elterjedt akkori iskolában, hogy nálam a szülői értekezleteken „telt ház” van, pedig az ilyen alkalmakon másoknál alig jelenik meg 1-2 szülő. A nagy látogatottságnak az volt a titka, hogy elmondtam vagy 10 jó dolgot gyerekről, és 11. tényként, „becsomagolva” adagoltam a rosszat, amin szerettem volna változtatni. Ezt így már minden szülő el tudta fogadni. Ezzel a „csomagolási technikával” elkerülhetők lennének a mai szülői értekezletekre sokszor jellemző érdektelenség és veszekedések. Tanácsolom a fiatalabb kollegáknak, próbálják ki.

M.K.: *Végezetül megkérdezem, mit tudnál mondani összegzésül? Mit üzensz az olvasóknak?*

dr. Sz.Jné.: Sokféle rendszert, vezetést, szituációt átéltem. Tanulság a magam és talán mások számára is, hogy minden körülmények között meg lehet és meg is kell maradni embernek.

Készítették: Mucsi Katalin
Dibácziné Ambrus Enikő

Lejegyezte: Dibácziné Ambrus Enikő

Interjú Bóta Károlynéval

Janovszki Gabriella: *Üdvözljük Bóta Károlyné Erzsit. Kérjük, pár szóval mutakozz be, és meséld el, mi vezetett erre a pályára?*

Bóta Károlyné: Én vagyok a nevelési tanácsadó valószínűleg legöregebb és legrégebb dolgozója. 1921. január 1-én, Alsónémediben születtem. Az elemi iskolában az édesapám tanított. Aztán Veszprémben tanultam, onnan Cinkotára mentem tanítóképzőbe. Itt kaptam a diplomámat 1940-ben. Ezután Szegeden elvégeztem a Tanárképző Főiskolát. Ugyanakkor felvettem az egyetemen a filozófia szakot. Érdekesség, hogy az utolsó évet „gyorsítva” végeztem el, 2 félév anyagát 1 félév alatt. A háborús időszakban, Győrben kezdtem tanítani. A németek támadása miatt ez nem sokáig tartott, hazajöttem. De az ostromot már nem tudtam Gyálon átélni. Ez a terület ugyanis Pest külső védőgyűrűje volt. Felszólítottak bennünket, hogy azonnal menjünk Pestre. Az iskola tetejére géppuskafészkét építettek, mellettünk német ágyúüteg volt, úgyhogy közvetlen veszélyben lettünk volna. Aztán valóban súlyos harcok folytak itt. Gyál nagyon megsínylette az ostromot, amit mi már Pesten éltünk át.

J.G.: *Szeretném, ha még többet mondanál arról, mi vezetett a pedagógusi pályára? Honnan az elkötelezettség?*

B.Kné: Pedagógusi indíttatásom nem is lehetett kétséges. Már a hetedik ükapám is, anyai és apai ágon is, pedagógus volt. Úgyhogy már akkor újra tanítottam, amikor Pest egy részén dörögtek az ágyúk. Lőrincen ugyanis hamar átvonult a front, és Tekes Nelli már szedte össze a pedagógusokat. Édesapámat és engem is hívott, mert nagy volt a pedagógushiány. Én a fiú polgári iskolában kaptam állást. A szakszervezet akkor már élénken működött. Egy ilyen gyűlésen ismertem meg a férjemet, aki akkor a gimnáziumban tanított. 1946-ban esküdtünk meg. Ezután kértem, hogy helyezzenek Lőrincre. Az akkori Engels utcai iskolában tanítottam, ami ma a Gulner.

Közben jöttek a gyerekek. Az első 1946. szeptember 14-én született. Azután Judit lányom 1949-ben. Végül megszületett. Laci fiam is, 1952-ben. Szegénységben, de békében éltünk. Mindeközben az Engels utcai iskolában tanítottam, akkor a szülési szabadság csak 6 hét volt.

Egy idő múlva szóltak, hogy az oktatási osztályon megüresedett egy ifjúságvédelmi felügyelői állás, amit az oktatási osztály vezetője felajánlotta nekem. A családlátogatást már pedagógusként komolyan vettem. Mint ifjúságvédelmi felügyelő, a kerület minden iskolájával kapcsolatba kerültem.

Több intézménybe is ki kellett mennem. Így nagyon széles körű, sokrétű ismeretségre és tapasztalatra tettem szert.

J.G.: *Hogyan kerültél kapcsolatba a nevelési tanácsadóval?*

B.Kné.: 1974-ben átszervezték a munkaköröket. Én pedig nem akartam feladni a pedagógusi státust és munkát. Ezért választottam a nevelési tanácsadót.

Ennek előzménye volt, hogy 1969-ben együtt jártunk előadásokra Horányiné Arabellával, aki az önálló nevelési tanácsadókat már akkor létre akarta hozni. De ez még nem sikerült neki, mert a pszichológia létjogosultságát magasabb szinten nem fogadták el. Ugyanebben az időben már ismertem Kigyós Évát, aki a gyámhatóságon belül működő nevelési tanácsadó első kinevezett vezetője volt. A kiegészítő iskolában rendelt, és én többször kimentem neki segíteni.

Tehát volt már kapcsolatom pszichológusokkal és a nevelési tanácsadói munkával. Úgyhogy 1974-ben könnyedén vállaltam ezt a munkát.

Pontosan 1972-ben, a 148/1972. Művelődésügyi Minisztérium rendelet alapján jöttek létre a szervezetenként önálló nevelési tanácsadók.

Nálunk ekkor Zakariás Éva volt a pszichológus vezető, én családgondozó, és még Gyöngyösiné csatlakozott hozzánk, aki gyógypedagógus volt.

Dibácziné Ambrus Enikő: *Milyen helyeken, milyen körülmények között dolgoztatok? Hogyan alakult a nevelési tanácsadó helyzete?*

B.Kné.: Belenőtünk fokozatosan egyik feladatból a másikba. Iskolaérettségi vizsgálatokat is kellett már végezni. Beosztottuk a feladatköröket. Éva végezte a hivatalos teendőket, én meg a családlátogatásokat. Igazi hőskorszak volt az. Aztán Zakariás Éva 1975-ben elment. Addig is sokat betegeskedett, úgyhogy volt alkalmam beletanulni a vezetői teendőkbe. Fél évig én lettem a megbízott vezető. Végül sikerült meggyőzni Horváth Anit aki hozzánk jött dolgozni, és elvállalta a vezetői állást. Közben kaptunk pszichológusi státuszokat. Ráadásul ebben az időben Illyés Gyuláné elkezdte a Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskolán a

pszichopedagógus képzést, kimondottan a nevelési tanácsadók és a családsegítők részére. Úgyhogy 2 gyakornok is jött hozzánk.

J.G.: *Fejlesztő pedagógiai munka folyt akkoriban?*

B.Kné.: Mai értelemben véve nem Mindenki mindent csinált, ami adódott.

D.A.E.: *Hogyan alakult az intézmény további sorsa?*

B.Kné.: A Lakatos utcai Általános Iskolába kerültünk. Itt már több terem rendelkezésünkre állt, és lett telefonunk is. A Fürst Sándor utcában már külön épületben voltunk. Aztán az Üllői útra költöztünk. Egyre több lett a főállású, és kevesebb a mellékállású dolgozó. Végh Zsuzsa, Puskás Kati, Mónus Éva, Semperger Vali, Szlukovényi Magdi akkoriban kerültek hozzánk. Aztán Horváth Ani után Apor Kati lett a vezető.

J.G.: *A személyes sorsod hogyan alakult ezután?*

B.Kné.: 1984-ben meghalt a férjem. Ezután pedagógusotthonba költöztem. Innen 1 évig jártam még be dolgozni, de túl nagy volt a távolság.

D.A.E.: *Hosszú időt töltöttél a nevelési tanácsadóban. Hogyan összegeznéd ezt az időszakot? Mire emlékszel szívesen?*

B.Kné.: 1974-től 1990-ig dolgoztam itt. 5 évig főállásban, 11 évig mellékállásban. Közben mentem nyugdíjba 1978-ban. 49 és fél év az összes munkaviszonyom. Nagyon örülök, hogy végig jó kollektívával dolgozhattam együtt. Nem emlékszem, hogy rivalizálás, nagyobb ellentét, szakmai féltékenység, vagy egymás lenézése felmerült volna közöttünk. Egymás hibáit kölcsönösen tudomásul vettük és ellensúlyoztuk. Egymásra voltunk utalva, együtt dolgoztunk. Olyan öreg vagyok, hogy még György Júlia nénit is személyesen ismertem. Konrád Györggyel együtt ültem a padosorokban. Ferge Zsuzsát Péccsett hallgattam, és Polcz Alaine előadásaira is jártam.

Nagyon sokat jelentettek a jó személyes kapcsolatok. Több előadást tartottunk a kerület pedagógusainak mi is, Gerő Zsuzsa is, Horányiné Arabella is. Kijártunk az iskolába, és

meghívtuk hozzánk őket. Fontos volt ez, mert néha még így is nehéz volt elfogadtatni a pedagógus kollegákkal, hogy ne várjanak tőlünk csodát.

D.A.E.: *Biztosan emlékszel néhány jó, jellemző sztorira is, amit szívesen megosztanál velünk.*

B.Kné: Éppen egyik iskolában kaptunk helyet, amikor a szomszéd tanteremben hangosan szidott a tanító néni egy gyereket: „Ha így viselkedsz, átküldelek a nevelési tanácsadóba!” Szóltam a többieknek is, hogy készüljenek, mindjárt megint hoznak egy gyereket. Egyszer volt egy olyan alkalom is, hogy féltem. A Feál épületben voltam egyedül, késő délután. Egy olyan papa jött, akinek a láthatási ügyét kellett volna intézni. Szerencsére a telefon mellett ültem, mert ez az ember nagyon nehezen viselkedett. Féltem, ezért világosan éreztem a veszélyt. Végül telefonálni tudtam, így megelőztem a bajt.

J.G.: *Mit üzensz azoknak, akik ezt olvassák? Hogy foglalnád össze sokéves munkád tapasztalatait?*

B.Kné: Szerintem elsősorban szeretni kell ezt a pályát annak, aki ezen a területen dolgozik. A gyereket, a családot, az iskolai környezetet - mert iskolai ártalom is van - ismerni kell, mert csak együtt lehet igazán eredményeket elérni. Ha jó a kollektíva, csak akkor lehet jól dolgozni, és akkor öröm a munka.

J.G.: *Nagyon köszönjük, hogy itt lehettünk, és ezeket elmondtad nekünk.*